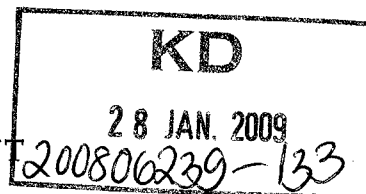

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0030 OSLO

Deres ref
200806239

Vår ref
200601562-/NIM

Dato
27.01.2009

**Høringssvar - Innstillingen til utvalget for fag- og yrkesopplæringen -
Karlsenutvalget**

Landbruks- og matdepartementet (LMD) er positiv til fokuset utredningen setter på fag- og yrkesopplæringen. Utvalget tar opp flere problemstillinger som berører kompetansebygging i landbrukssektoren. For LMD er det viktig at sektorens behov for kompetanse ivaretas gjennom utdanningssystemet.

Det er avgjørende at det finnes et yrkesrettet utdanningstilbud for de som ønsker et yrkesliv i landbruksnæringen. Dette må gjelde uavhengig av alder, og i tillegg må dette for naturbruksfagene gjelde uavhengig av tidligere utdanning. LMD mener utdanningsbehovet på naturbruk skiller seg fra andre fagområder begrunnet i lovfestet odelsrett og at de fleste gårdsbruk er enkeltmannsforetak og ikke kan tilby arbeid for neste generasjon i påvente av å overta egen gård.

Landbruket har historisk vært en viktig næring i Norge. Regjeringen har i Soria Moria erklæringen slått fast at landbruket spiller en viktig rolle for bosetting og sysselsetting i store deler av landet, og målet er å opprettholde et levende landbruk i hele landet.

Landbruket er mangfoldig og omfatter jord- og hagebruk, skogbruk og reindrift, og primærproduktene danner grunnlaget for en betydelig foredlingsindustri og småskalaproduksjon. Landbruket drifter store naturressurser i form av jord, skog og utmarksressurser og danner grunnlaget for kulturlandskapet, ressurser som alle er en viktig ramme for reiseliv, sports- og fritids- og helse/omsorgsprodukter. Derfor er det viktig at landbrukets utøvere er kompetente yrkesutøvere.

Postadresse
Postboks 8007 Dep

0030 Oslo

Kontoradresse
Akersgt. 59

Telefon
22 24 90 90

Org no.
972 417 874

Avdeling for forskning,
innovasjon og
regionalpolitikk
Telefaks
22 24 91 50

Saksbehandler
Nina Methi
22 24 91 83

Områder LMD spesielt vil framheve

Kap 6.2.2 Partssamarbeidet

Hvert utdanningsprogram har et faglig råd med 8 til 14 medlemmer avhengig av strukturen i næringene og bransjene de skal dekke. De faglige rådene skal utvikle kvaliteten i fagene, se trender og utviklingstrekk, slik at de dekker næringens og samfunnets behov for kompetanse. I faglig råd naturbruk sitter representanter fra Byggenæringens landsforening, Maskinentreprenørenes forbund, Landbrukets arbeidsgiverforening, KS, Utdanningsforbundet, Skolens landsforbund, Fellesforbundet, Fagforbundet, Norsk sjømannsforbund, Norges fiskarlag, Norske reindriftssamers Landsforbund og Elevorganisasjonen.

Mens primærnæringens yrkesutøvere i fiske og reindrift er representert med sine hovedorganisasjoner, er yrkesutøverne i jordbruket representert av Landbrukets arbeidsgiverforening som har hovedtyngden av sine medlemmer i foredlingsindustrien og landbrukets organisasjoner. Landbrukets arbeidsgiverforening representerer et fåtall av yrkesutøverne i jordbruket i forhold til Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag – de to organisasjonene som staten fører jordbruksforhandlingene med.

Vi står i den paradoksale situasjonen at de organisasjonene som representerer hovedtyngden av yrkesutøverne i primærjordbruket ikke har noen direkte innflytelse over fagopplæringen i næringen.

LMD mener derfor at denne skjevheten må rettes opp, og at det faglige rådet for naturbruk blir supplert med representanter fra Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

Kap. 6.4 Bedre mulighet til å bygge videre på fag- eller svennebrev

Utvalget legger stor vekt på at arbeids- og næringslivet i framtiden vil etterspørre mer spesialisert kompetanse. Dette gjelder ikke minst innen landbruksnæringen. Myndighetene stiller stadig strengere krav til utøvelsen av næringen med hensyn til miljø-, klima, dyrevelferd, trygg mat etc, samtidig som næringen blir mer og mer spesialisert.

For mange framtidige yrkesutøvere i landbruket ligger utøvelsen av yrket langt fram i tid gjerne 10 til 20 år i forhold til et normalt utdanningsløp. De tar gjerne en annen utdanning først. Landbruksnæringen har derfor behov for et fleksibelt offentlig finansiert utdanningstilbud etter videregående skole for yrkesutøvere som skal arbeide

i en stadig mer krevende næring. Vi mener at Fagskoler er et egnet virkemiddel i så måte.

Ettersom det i dag kun er to fagskoler i landbruket, er det få muligheter for videre skolegang etter naturbruksprogrammet på videregående skole. Dagens finansieringsordning setter i praksis stopp for flere fagskoleplasser. En betydelig andel av elevene fra naturbruksprogrammet velger alternativet studieforbereidende siste året, og har på den måten mulighet for videre utdanning, men mister retten til agronomtittelen.

Med økende spesialisering og ny teknologi innenfor det tradisjonelle landbruket og med utvikling av nye næringer tilknyttet landbruket har det framkommet et større behov for yrkesrettet tilbud på nivå ut over videregående skole. Det vil heller ikke være god samfunnsøkonomi eller god kompetanseutvikling å kun tilby høyskole- og universitetsutdannelse etter videregående – til de hvor fagutdannelse ville vært førsteønsket dersom det hadde eksistert et tilbud.

Før Reform 94 var det mulig å ta både gymnas og agronomutdanning, og omtrent halvparten av jordbruksskoleelevene (dagens naturbrukselever) tok vanlig gymnas eller yrkesskole først. Dette gav odelsbarn og mulige odelsbarn (søsken) bedre tid og større fleksibilitet mht valg av utdanning og i avgjørelsen om de skulle ta over gården eller ikke. For mange odelsberettigede er det nødvendig med annen utdanning i tillegg til naturbruk, for å ha noe å leve av før de tar over gården. Denne fleksibiliteten er i stor grad stengt i dag.

Karlsenutvalget uttrykker at Fagskoleutdanning er et alternativ som bygger på fullført yrkeskompetanse/faglært. (fag- eller svennebrev eller beskyttet yrkestittel) For landbruksnæringen er dette forslaget lite tilpasset. Det er nemlig slik at ikke alle av dagens godkjente fagskoletilbud er påbygning/spesialisering fra VGS, og dette utelukker de med agronom- og gartnertittel pluss de med naturbruk med studiespesialisering samt voksne med annen utdanning.

For landbruksnæringen innebærer forslaget en innskrenking ikke en utvidelse av mulighetene til en Fagskoleutdanning. LMD mener det må tilrettelegges for et fleksibelt offentlig finansiert Fagskoletilbud for samfunnsmessige viktige næringer og yrker.

Kap 6.4 og 6.5 Bedre overgang mellom utdanningsnivå og flere voksne med yrkeskompetanse

Utvalget tar opp fagskolen som kompetansetilbud for de som er i arbeidslivet og som trenger faglig oppgradering og oppdatering og at et utvidet fagskoletilbud vil kunne bidra til en utbygging av det yrkesrettede videreutdanningstilbudet.

LMD støtter behovet for gode overganger mellom ulike utdanningstilbud. Det er tersklene mellom yrkesfaglig utdanning og akademisk utdanning på universitet og høyskole som oftest trekkes fram hvor bla y-veien er en løsning som trekkes fram. LMD mener det i dagens system også er terskler den andre veien – som i særs grad rammer kommende jordbrukere, som har studiekompetanse fra videregående fra før. I tillegg eksisterer det et stengsel mellom andre yrkesfag og naturbruksutdannelsen.

LMD støtter forslaget om rett til studiekompetanse som påbygning for de yrkesrettede utdanningsprogram. For å ha et utdanningstilbud som er tilpasset landbrukssektorens spesielle behov, vil LMD påpeke behovet for at det eksisterer et offentlig finansiert tilbud for landbruksrettet undervisning på et hensiktsmessig nivå for de som har annen fullført grunnutdanning.

Kap. 6.7 Lærere og instruktører i fag- og yrkesopplæringen

LMD er positiv til at utvalget fokuserer så sterk på kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen og støtter utvalgets forslag til tiltak for å forberede kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen. Vi vil understreke at naturbruksprogrammet bør har et tilbud lik de andre program.

Kap 6. 8. Forskning og dokumentasjon om fag- og yrkesopplæring

LMD støtter økt innsats på dette området. Tallene bør i større grad inkludere privatskoler – for naturbruk utgjør 1/3 av elevene på 3. året i VGS privatskoleelever. Det er behov for systematisk oversikt over kompetansebehovet i LMDs sektor på videregående og særlig på fagskolenivået, hvor flere tilbud er under utvikling.

Det er også behov for en gjennomgang av Fylkeskommunenes ressursbruk på naturbruksprogrammet, ettersom dette programmet ikke har hatt vekst i ressursbruken de siste 5 år, i motsetning til alle andre utdanningsprogram. Dette er bekymringsfullt, og danner også kostnadsgrunnlaget for de mange private naturbruksskoler. Faglig råd naturbruk ser ikke ut til å ha løftet denne problemstilling.

Med hilsen

Gaute Lenvik (e.f.)
avdelingsdirektør

Per Ofstad
rådgiver